

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата • ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР • [sanaoloh](https://sanaoloh.ru)

12+

2021 сыл
Муус устар
6 күнэ
оптуорунньук
№ 24
(11777)

оптуорунньук муус устар 6 > сэрэдэ муус устар 7 > чэппиэр муус устар 8 > бээтинсэ муус устар 9 > субуота муус устар 10 > баскыһыанньа муус устар 11 > бэнидиэнньик муус устар 12

--- УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ ---

Доруобуйаларынан хааччахтаах дьон түмсэр дьиэлэрэ аһылынна

Чурапчы улуунун доруобуйаларынан хааччахтаах дьон уопастыбаннай түмсүүлэрин устуоруйата 1988 сылтан саҕаламмыта. Бу улахан түмсүү бастакы салайааччытынан буйун-саллаат Гаврил Ефимов буолар. Ол кэмтэн ыла улууспутугар инбэлииттэр бырааптарын уонна интэриэстэрин көмүскүүр биир сүрүн, күүстээх түмсүү буолар.

Олобу кытта тэҥнэ бары өттүнэн сайдыыга — үлэ булуутугар, култуурунай, ыспартыбынай уопастыбаннай олоххо көхтөөх буолууга, оҕолорго сынныаланы тэрийиигэ, үөрэхтээһин боппуруостарыгар, медицинскэй көмөнү кэмгэр туһаныыга үгүс үлэ ыытыллар. Өр сыллар тухары араас таһымнаах Арассыйаҕа, өрөспүүбүлүкэҕэ ыытыллар тэрээһиннэргэ, куонкурустарга ситиһиилээхтик кыттан,

улууспут аатын киэҥник ааттатан кэллилэр. Кулун тутар 2 күнүгэр уопастыба олобур биир бэлиэ түгэн буолан ааста. Олоххо тардыһыларынан, күүстээх санааларынан үгүс киһиэхэ холобур буолар күндү дьоммут мустан санааларын үллэстэр, атастатар, инникини торумнуур уонна былаанныыр үлэни ытарга аналлаах дьиэлэннилэр.

Бу 35 сыл тухары үгүс көлүөнэ ыччаты аһатан-сиэтэн улаатыннарбыт “Мичил” уһуяан урукку баазатыгар турар кукхуна дьийэтэ буолар. Билигин улууска адаптивнай успуорт уонна доруобуйаларынан хааччахтаах дьон уопастыбаннай түмсүүлэрин исписэлиһэ Иннокентий Матвеев салайааччылаах, улуус дьаһалтата, үгүс успонсардар итиннэ уопастыбаннай түмсүү чилиэннэрэ быһаччы кыттыылаах үгүс үлэ ыытылынна. Алгыс сиэрин-туомун кэнниттэн, дьийэҕэ кирири аалай кыһыл лиэнтэтин улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, доруобуйаларынан хааччахтаах дьон улуустаабы түмсүүлэрин салайааччы Римма Дьячковская, улуустаабы көрбөттөр уопастыбаларын салайааччы Серафим Новгородов быстылар.

Үөрүүлээх чааска улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччы Алексей Ноговицын, улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Афанасий Захаров, Дьокуускай куоракка өрөспүүбүлүкэтээҕи доруобуйаларынан хааччахтаах дьон түмсүүтүн бэрэссэдээтэлин солбуйааччы, биер дойдулаахпыт, улуспутугар өр сылларга инбэлииттэр уопастыбаларын салайан кэлбит Василий Никитин, СӨ адаптивнай физкултуура уонна успуорт киинин дириэктэрин солбуйааччы Александр Абдулматов, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгын социальнай

боппуруостарга солбуйааччы Алена Пермякова, улуустаабы оҕо ыспартыбынай бэлэмнээх буолуу киинин дириэктэрэ Дьулустаан Егоров, үлэлээх буолуу киинин дириэктэрэ Софрон Осипов, улуус кылаабынай бырааһа Артем Ксенофонов, улуустаабы үөрэх управлениетын начаалынньыгын солбуйааччы Анастасия Осипова, социальнай страховкалааһын пуондатын боломуочунайа Изабелла Собакина, “Мичил” уһуяан сэбиэдиһсэйэ Марианна Яковлева, улуус Сэбиэтин дьокутаата Яков Оконешиников, Чурапчытаабы социальнай-реабилитациялыыр киин дириэктэрэ Мария Саввина, Чурапчы улуунун пенсионнай управлениетын начаалынньыга Варвара Христофорова о.д.а. эбэрдэ тылы эттилэр, сэмэй бэлэхтэрин туттардылар.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

ҮЛЭ—ЧИЭС, ҮЛЭ—АЛБАН ААТ! ҮЛЭ -- ҮҮНЭР-САЙДАР СУОЛ!

Муус устар 3 күнүгэр улуус дьаһалатын мунньахтыыр саалатыгар Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, Чурапчы улуунун, Чакыр, Хоптоҕо, Төлөй нэһиликтэрин Бочуоттаах гражданина, “Чурапчы улуунун 20-с үйэ бастын үлэһитэ”, “Гражданский килбиэн”, “Чурапчы улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин” 2-с, 3-с истиэпэннээх бэлиэлэрдээх, элбэх үбүлүйдээх мэтээллэрдээх Семен Иванович Сергеев 85 сааһын туолбутун бэлиэтиир үөрүүлээх дьаһал буолла. Итиннэ улууска биер кэмгэ үлэлээбит сопхуос дириэктэрдэрэ, дириэктэрдээбит Эрилик Эрстиин аатынан, “Мугудай” сопхуостарыттан, нэһиликтэр, тэрилтэлэр салайааччылар, аймах-билэ дьоно, биергэ алтыспыт табаарыстара сырыттылар. Биер дойдулаахпыт, Российской Федерация Федеративнай Мунньабын Федерация сүбэтин чилиэнэ Егор Борисов ыгырылаах ыалдьыт быһыытынан кыттыыны ылла.

Мунньахтыыр саала фойетугар Семен Иванович олобун, үлэтин

көрдөрөр альбомнар, хаартысканан истиэндэлэр туруоруллан, болжомтону тартылар. Мунньах кыттыылаахтарын саламаатынан, арылаах алаадынан, сылаас чэйинэн күндүлээтилэр.

Үөрүүлээх дьаһал бастакы чааһыгар Семен Иванович дьийэ кэргэнигэр, бэйэтин үлэтигэр-хамнаһыгар анаммыт “Ытык-мааны Саха ыала” диэн кинигэни билиһиннэри буолла.

Кинигэни Хоптоҕотообу норуот айымньытын дьийэтин үлэһитэ

Клавдия Тарабукина бэчээккэ бэлэмнээбит. Кинигэ 7 түһүмэхтэн турар, туспа салаанан наһараадалар а кирибиттэр, элбэх хаартыска-лаах. Улуустабы киин билиэтиэкэ сэбиэдиһсэйэ Вера Платонова ис тутулун, кинигэ түһүмэхтэрин, онно кимнээх кирибиттэрин, туох суруллубутун сиһилии сырдатта.

Үбүлээри бастакынан Чурапчы улуунун баһылыга Андрей Ноговицын эбэрдэлээтэ. Кини Семен Иванович тус бэйэтэ, кини көлүөнэ салайааччылар, чуолаан сопхуос дириэктэрдэрэ улуус сайдыытыгар киллэрбит кылааттара улахан бэлиэтээтэ. “Семен Сергеев мизэхэ сүбэһитим буолар, кини үлэтин уопуттатан, салайар ньыматыттан элбэххэ үөрөннүм,” — диэтэ, махтанна. “Чурапчы улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин” 1-кы истиэпэннээх бэлиээн наһараадалаата, бу бэлиэ үс истиэпэнин толору хаһаайына буолбутунан эбэрдэлээтэ. Ыччаты, үүнэр көлүөнэни иитиигэ ситиһиитин иһин “Аба килбиэнэ” бэлиэ туттарылынна.

Егор Борисов бүгүҥнү ыытылла турар бырааһынньык дьаһала дириг ис хоһооннообун бэлиэтээтэ. Ол курдук, 20-с үйэ бүтүүтүгэр күүрэн-хааран үлэлээбит, улуус экономикатын сайыннарыыга улахан кылааттарын киллэрсибит кырдыаҕас көлүөнэ, 21-с үйэ аныгылыы хайысханан сайдар эдэр үлэһиттэрэ уонна сана саҕалаан эрээчилэр түмсүүлэрэ буолар диэтэ. Семен Иванович колхуоска, сопхуоска салайар үлэлэргэ сылдыар кэмгэр кураан дьыллар буолталаабыттарын, онно кэннинэн көхтибэккэ, таһаарылаахтык үлэлээбиттэрин эттэ, кураан дьыллар цикл (түһүмэх) быһыытынан кэллэлэригэр бэлэм буоларга сэрэттэ. Российскай Федерация Сэбиэтин Бочуотунай грамотататынан наһараадалаата.

Ил Түмэн дьокутаата Семен Никитин В. И. Ленин тэлэгрээмэтэ Чурапчыга кэлбитэ 100, Саха сирин комсомола тэриллэбитэ 100 сыллаах үбүлүйдэринэн эбэрдэлээтэ. Үбүлүйдээх Семен Иванович киһи, үлэһит быһыытынан үрдүктүк сыаналыырын биллэрдэ. Ил Түмэн Тыа сиригэр уонна аграрнай политикаҕа сис кэмэтиэтин Бочуотунай грамотатын туттарда.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин кырдыаҕастарын сүбэтин чилиэнэ, Дьокуускайга олорор биер дойдулаахтарбыт түмсүүлэрин салалтатын чилиэнэ Иннокентий Аммосов үбүлүйдээх Семен Ивановичы үчүгэйдик билэрин, биергэ үлэлээбитин бэлиэтээтэ. Эрилик Эрстиин аатынан сопхуос кини дириэктэрдир кэмгэр Сојууска, Арассыйаҕа тийэ үчүгэй үлэтинэн биллибитин, Кыһыл Знамялары ылаттаабытын аһынна. Элбэх салайар каадырдар кини салалтатынан үүнэн тахсыбыттарын эттэ, сопхуостарга дириэктэрдээбит үлэһиттэр ааттарыттан Эбэрдэ сурук, бэлэх туттарда.

Хоптоҕо нэһилиэгин баһылыга Борис Архипов Семен Иванович нэһилиэк сайдыытыгар киллэрсибит кылаата улахан, ордук үйэтитиигэ таһаарылаахтык үлэлэһэрин эттэ,

махтанна. Иннокитин даһаны сүбэли-амалы, көмөлөһө сылдыарыгар эрэнэрин биллэрдэ.

Чакыр нэһилиэгин баһылыгын солбуйааччы Иван Алексеев биер дойдулаабын Семен Ивановичы төрөөбүт түөлбөтүн аатыттан эбэрдэлээтэ.

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начаалынньыга Александр Сивцев, “Чурапчы” ТХПК бырабылыанньатын бэрэссэдээтэлэ Николай Аржаков Семен Иванович улууска тыа хаһаайыстыбата сайдыытыгар улахан кылаатын бэлиэтээтилэр. Билиннэ диэри үлэли-хамсыы, үрүн илгэни, эмис эти дэлэтиигэ илиитин араарбакка үлэли сылдыара барыбытыгар холобур буолар диэтилэр, “Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх фермерэ” бэлиээн наһараадалааммытын туттардылар, Махтал суругу, бэлэби туттардылар, Москваҕа Бэс Чагда санаторийга сынныанарыгар путевканы биердилэр.

Мугудай нэһилиэгин баһылыга Кузьма Пермяков эбэрдэ тыл этэн туран, үбүлүйдээх Семен Иванович Сергеевкэ “Мугудай нэһилиэгин Бочуоттаах гражданина” буолбутун бэлиэтиир дастабырыанньаны, анал бэлиэни туттарда.

“Ытык Мааны Саха ыала” кинигэни бэчээккэ бэлэмнээбит Клавдия Тарабукина кинигэ хайдах оноһуллубутун билиһиннэрдэ. “Улаханньык ытыктыыр, киһим үбүлүйдүн көрсө кинигэ таһаартарбыппыттан үөрэбин, долгуйабын, кэмгэр табыллан, түргэн тэтиминэн тахсыбытынан, кизн туттабын,” — диэтэ.

Семен Иванович оҕолоро, сиэннэрэ элбэх буолан аҕаларын, эһэлэрин эбэрдэлээтилэр, кини үлэтин салгыахпыт, үүнэн-сайдан иһиэхпит диэн эрэннэрдилэр.

Үбүлээри бу үтүөкэн дьаһалга ыллам ырыанан эбэрдэлээбиттэрэ ытыс тыаһанын добуһолланна. Семен Иванович ис сүрбүтүнэн долгуйан туран, үөрүүлээх даататынан эбэрдэлээбиттэрин иһин махталын биллэрдэ.

Алексей СЛЕПЦОВ.

--- УЛУУСКА -- БУ КҮННЭРГЭ ---

ТҮРГЭН ИНТЕРИНИЭТ – ОЛОХПУТ САЙДЫЫТА

Муус устар 1 күнүгэр «Айылгы» норуот айымньытын дыизтигэр улуус 17 нэһилиэгэр түргэн интериниэт ситимэ кирибитин бэлиэтиир үөрүүлээх тэрээһин ыытылынна. Мань сэрэгэ «Ростелеком» хампаанньа Чурапчытаабы салаатын салайааччытын Светлана Васильеваны бочуоттаах сынньаланна атаарыы буолла.

Нэһилиэктэри оптоволокну сибээһигэр холбоонун үлэтэ «Устранение цифрового неравенства» федеральной бырагырааманан ыытылынна.

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын, СӨ инновацияба, сыыппаранан сайдыыга уонна инфокоммуникацияба министириин солбуйааччы Георгий Андреев, «Ростелеком» хампаанньа Саха сиригээби салаатын салайааччыта Константин Войцеховский уонна Чурапчытаабы салаатын салайааччыта Светлана Данилова кнопканы баттаан, оптоволокну ситимин үөрүүлээх быһыыга-майгыга ыттылар.

Улуус баһылыга Андрей Ноговицын эбэрдэлээн туран, СӨ үрдүкү салалтатыгар, бары үлэлэспит дьонно-сэргэбэ махтанна. Андрей Тимофеевич: «Түргэн интериниэктэ аан бастаан 2015 сыллаахха Мугудай уонна Төлөй нэһилиэктэрэ холбоммуттара. Онтон үс сыл буолан баран, Арыылаах, Бахсы нэһилиэктэригэр ситим тардыллан, дьон үөрүүтэ үксээбитэ. Манньк сыыйа нэһилиэктэринэн кириэн испитэ. Быйыл Болугур, Соловьев нэһилиэктэрэ холбонон, 100% улуус нэһилиэктэрэ түргэн интериниэтинэн хааччылыннылар», - диэн сырдатта. Салгыы бүгүндү үөрүүлээх түгэн улуус инники сайдыытыгар – сыыппаранан экэниэмикэбэ, үөрэх, медицинэ уо.д.а. өнөрүгүр улахан суолталаабын

бэлиэтээтэ.

«Оройуон иннигэр үтүөлэрин иһин» III-с истиэпэннээх бочуоттаах бэлиээнэн «Ростелеком» хампаанньа Саха сиригээби салаатын салайааччыта Константин Войцеховский уонна Чурапчы улуунун олохтооҕо, сибээс бэтэрээнэ Дмитрий Посельский наһараадаланнылар.

Улуус дьаһалтатын Махтал суруга СӨ инновацияба, сыыппаранан сайдыыга уонна инфокоммуникацияба министиригэр Анатолий Семеновка, Бочуотунай грамотата VI-с разрядтаах электромонтерга Тарас Дюдорювкка, «Чурапчы улууна төрүттэммитэ 90 сыла» үбүлүүдээх бэлиэ сибээс бэтэрээнигэр Марфа Мироноваба туттарылынна.

Министири солбуйааччы Георгий Андреев үөрүүлээх тэрээһининэн эбэрдэлээн туран, «Цифровая звезда» Саха сириг бэлиэтин Андрей Тимофеевичка туттарда.

Министиэристибэ Бочуотунай грамотатынан «Сахателеком» Чурапчытаабы салаатын исписэлиһэ Надежда Дьячкова итиэннэ Махтал суругунан инженер Гаврил Дьяконов наһараадаланнылар.

Саха сиригээби «Ростелеком» хампаанньа салайааччыта Константин Войцеховский ситимнээхтик үлэлээн, барыбыт күүһүнэн, улуус үрдүнэн 550-тан тахса км.уһуннаах лиинийэ ситиһилээхтик тардыллан, улуус бары нэһилиэктэригэр түргэн интериниэт кирибитин бэлиэтээтэ. Салгыы улуус баһылыгар Андрей Ноговицын уонна Иннокентий Соловьевка Бочуотунай грамотаны туттарда.

Улахан экранна Соловьев, Болугур олохтоохторо махтал видеоларын көрдөрдүлэр. Олохтоохтор интериниэт тобоостоох кэмнэ, пандемия кэмигэр кириэн, оҕолор, үлэһиттэр дьибэ олон үөрэнэллэригэр, үлэһитлэригэр

абыраммыттарын бэлиэтээтилэр. Сүүрбүт-көппүт, үлэлээбит үлэһиттэргэ махтаннар итиэннэ сибээс үчүгэйдик быстыбакка үлэһитиригэр, дьон-сэргэ табыгастаахтык туһаналларыгар, инникитин да сайдыы бара турарыгар баһа санааларын тиэртилэр.

Нэһилиэк баһылыктара Мария Кронникова, Анна Флегонтова махтал тыллары эттилэр. Улуус баһылыгар Андрей Тимофеевичка, Саха сиригээби «Ростелеком» хампаанньа салайааччытыгар Константин Войцеховскийга, Чурапчытаабы салаа салайааччытыгар Светлана Васильеваба, бэтэрээнчиккэ Баграт Степанянна наһараадалары туттардылар.

Бу күн улуус дьаһалтата уонна «Ростелеком» хампаанньа инникитин цифровизация эйгэтигэр биригэ үлэһиттэргэ сөбүлэни түһэристилэр. Хас биридии ыал интериниэт ситимигэр холбоноругар салгыы үлэ ыытыллыаба.

«Ростелеком» хампаанньа Чурапчытаабы салаатын салайааччытын Светлана Васильеваны бочуоттаах сынньаланна атаарыы дьоро тэрээһинигэр улуус салалтата, биригэ үлэлээбит, дьокутааттаабыт дьонно-сэргэтэ, улуус уопастыбанньыктара Светлана Даниловнаны кытта алтыспыт умнуллубат кэмнэрин, кини улуус сайдыытыгар онорбут ураты, үтүө өнөрүн истин-иһирэх тылын абыннылар. Светлана Даниловна өр сылларга энкилэ суох, үтүө суобастаах үлэтин иһин, «СӨ сибээһин бочуоттаах үлэһитэ», «Чурапчы улуунун сайдыытыгар кылаатын иһин» II-с истиэпэннээх бэлиээнэн наһараадаланна.

Марфа ПЕТРОВА.

“Сааскылаана-2021” куонкуруска

Чурапчы нэһилиэгэр үтүө үгэскэ кубулуйбут доруобуйаларынан хааччахтаах кэрэ анаардар ортолоругар сыллата ыытыллар “Сааскылаана” куонкурус быйыл V-с төгүлүн буолан ааста.

Куонкурус үөрүүлээх чааһыгар Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев кыттааччылары эбэрдэлээн туран, анал сэртификэттэри туттартаата. Нэһилиэк баһылыгын социальнай бопкуруостарга солбуйааччы Алена Пермякова, бу тэрээһингэ сөп түбэһиннэрэн, улууска аан маннькытын доруобуйаларынан хааччахтаах дьон мустар, сүбэлэһэр, санаа үллэстэр сана дьиз аһыллыбытын билиһиннэрдэ, мустубут дьон ытыс тыаһынан уруйдаатылар, мань таһынан Алена Андреевна бу куонкурус инники сылларга саналыы тыыннанан, уларытыллан, атын хабааннаахтык ыытыллар буолбутун туһунан эттэ.

Нэһилиэк дьаһалтатын ычаты кытары үлэбэ кылаабынай исписэлиис Виктор Илларионов бэрэссэдээтэллээх дьүүлүүр сүбэ үлэлээтэ. Былырыын ыарыы-дьан турбутунан сибээстээн, бу куонкурус ыытыллыбатаба, бу да сырыыга анал хааччахтааһын мизэрлэрэ уһулла илик буолан, куонкурус үс түһүмэбэ онлайн-бизэринэн ытылынна. Оттон түмүктүүр түһүмэбэ о.э. киһээнни дефиле “Утум” норуот дьизэтин үрдүк сыанатыгар көрүү буолла.

Онуоха салаллан иһэр сандал саас кэлиитин баай фантазияларынан оностон, тиктэн кэлбит көстүүмнэрин кэтэн, кэрэ

муусукаба уйдаран толору көрдөрдүлэр. Кыттааччылар кырыа кыһынтан сабалаан, сир-дойду уһуктуута, ньургунун тыллыыта, көтөр-сүүрэр кэлиитэ, от-мас тыллыыта бүтүннүүтэ бэриллэн, кэрэ көстүү буолбутун көрөөччүлэр сөбө-махтайа, сонургуу көрдүлэр. Онон кыттааччылар талба талаан норуокка кистэнэ сытарын өссө төгүл бигэргэттилэр.

Кэрэ анаардар хорсун санааларынан олонор түөлбэлэрин аатыттан олус кыһаллан, бэйэлэрин кыахтарынан олус үчүгэйдик тэринэн кэлэн кыттыбыттарын тэрийээчилэр үрдүктүк сыаналаатылар. Ол курдук, “Центральнай” ТОС-тан аты-эргизэн бэтэрээнэ Мария Кондратьева, “Мурун Тыымпыа” ТОС-тан “Березка” уһууаан үлэһитэ Джамиля Павлова, куонкуруска иккис төгүлүн кыттар “Куобалы” ТОС-тан атыһыт Екатерина Федорова, “Ыспартыыбынай” ТОС-тан Сахаайа Гаврильева, “Чаран” ТОС-тан айар куттаах Григорьяна Потапова кыттыыны ылан, дьонно-сэргэбэ сааскы мичээри, дуоһуууну, сэргэхсийини бэлэхтээтилэр.

Уопсай түмүккэ, үс оҕо күбэй ийэтэ, тапталлаах кэргэн, “Маарыкчаан” ТОС олохтооҕо, эдэркээн Фаина Торговкина бэйэтин талаанынан, дьобурунан кыттааччыларын баһыйа тутан, ырыатынан-тойунан кэлбит дьон биһирэбилин ылла, быйылгы “Сааскылаана-2021” үрдүк аат аалай кыһыл лиэнтэтин кэттэ итиэннэ олус быһаарылаах очукуону бэйэтин түөлбэтигэр аҕалла.

Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатын пресс-киинэ.

СИТИИИ

Өрөспүүбүлүкэбэ бастын көрдөрүүлээнэ

Аҕа дойду Улуу Сэриитин кэнниттэн, үгүс көлүөнэ саллаакка өрүһүлтэ буолбут, Сойуус сабаттан элбэх үөрэнээччи алын байыаннай бэлэмнээх буолуутугар умнуллубат үөрүүбү хаалларбыт легендарнай “АК-47” (автомат Калашникова) буолар.

Билинни да кэмнэ хас биридии оскуолаба байыаннай-патриотическай “Юнармия” иһинэн үлэһит кулууптар утумнаахтык дьарыктаналлар. Бу соторутаабыта Дьокуускай куоракка ыытыллыбыт “Снежная Барс” күрэххэ кыйыы кынаттанан кэлбит “Беркут” хамаанда чилиэнэ, үөрэх туйгуна, 10-с кылаас үөрэнээччитэ Шура Семенова автоматы ыһыыга-хомуйууга кыргыттар ортолоругар, уопаттартан үс эрэ сөкүүндэнэн сабырытаран, өрөспүүбүлүкэбэ бастын бириэмэни көрдөрдө.

“Байыаннай патриотическай кулуупка 6-с кылаасан сабалаан сылдыабын. Маннай, 2016 сыллаахха Чурапчыга Александр Андреевич Оконешников тэрийэн үлэлэспит “Эрчим” диэн сайынны лаабырга сылдьан үгүскэ үөрэммитим, дьарыгы олус сөбүлээбитим. Аан бастаан автоматы илиибэр тутан баран, анаардас ыһарга 2 мүнүүтэни ыппытым, ол бириэмэбэ атын оҕолор олус түргэнник ыһаллар-хомуйаллар этэ. Ону көрөн “тоҕо мин сатааппыны?” Мин эмиэ кинилэр курдук түргэнник туттуохпун баһарабын” диэн сыал-сорук туруорунан, үөрэппиттэрин үчүгэйдик ылынан, түргэнник туттарга үөрэнэн, дьарыктанан барбытым. Өрөспүүбүлүкэ таһымнаах күрэхтэһиигэ бу бастакы кыттыым буолар. Автоматы ыһыыга-хомуйууга 16 сөкүүндэ 59 дэхээтэй көрдөрүүлэним. Түгэнинэн туһанан, төрөппүттэрбэр, биригэ дьарыктанар доботторбор, учууталларбар күүс-көмө, өйөбүл буоларгыт иһин дириг махталбын тиэрдэбин”, - диэн Шура Семенова санаатын үллэстэр.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

--- УЛУУСКА-- БУ КҮННЭРГЭ ---

Аба күнүн үөрүүлээх тэрээһинэ

Муус устар 3 күнүгэр «Айылгы» норуот айымньытын дьыэтигэр Саха сиригэр Аба күнүн декадатын чэрчитинэн, үгэскэ кубулуйбут «Аба күрээбэр» үөрүүлээх аһылгыта буолла. Быйылгы XXI-с төгүлүн ытыллар күрэхтэһии Доруобуя сылыгар анаар.

Үөрүүлээх быһыыга-майгыга өбүгэ төрүт үгэстэрин, чөл ологу тарҕатар, дьыэ кэргэн сыаннаһын, оҕону иитиигэ сүткэн суолталаах аба оруолун аныгы уопастыбаа үрдэтэр сыаллаах күрэххэ кыттар

тобус хамаанданы, дьүүлүүр сүбэ састаабын билиһиннэрдилэр. Сэттэ нэһиликтэн — Кытаанахтан, Чакыртан, Чурапчыттан, Болугуртан, Болтонооттон, Холбооттон уонна Сылантан абалар уолаттарынын биир тэн ыспартыбынай формалаах кэлбиттэрин киһи кэрэхсии көрөр.

Саала улахан экраныгар кыттааччылар эрдэттэн устан, монтажаан ыппыт бэйэни билиһиннэрэр видеоларын көрдөрүү буолла. Аһыйах мүнүүтэлээх видеоа абалар оҕолорун кытта сылаас,

истин сыһыаннара, төрөппүттэр тугу барытын сатыыллара, кыайыгастара, дьыэ-уокка хаһаайыстыбаны үчүгэйдик көрөллөрө-истэллэрэ, дьыэ кэргэн үтүө үгэстээхтэрэ, эйэлээхтэрэ, түмсүүлээхтэрэ, араас хайысхаа талааннаахтара, дьыэ кэргэнинэн иллэн кэмнэрин туһалаахтык атаараллара толору арылынна.

Үөрүүлээх тэрээһингэ Арасыйыа Федерациятын Федеральнай мунньабын аграрнай бэлиитикэ уонна айылҕаны туһаны кэммитэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччы

Егор Борисов эбэрдэлээн туран, ситиһиһлэри баҕарда. Салгыы улуус баһылыга Андрей Ноговицын, Чурапчы нэһилиэгин баһылыга Владимир Сивцев эбэрдэ тылы эттилэр.

Оҕону табатык иити — олохпут соруа, дойдубут сайдыылаах инникитэ. Төрөппүт олоххо көрүүтэ, тулалыыр эйгэтигэр, үлэтигэр-хамнаһыгар сыһыаннара оҕо иитиитигэр сүткэн оруоллаабын этэн туран, бу күн дьыэ кэргэн үнүстүүтүн бөбөгөтүүгэ, аба оруолун уопастыбаа, дьыэ кэргэнгэ үрдэтиигэ кылааттарын иһин, улуус көхтөөх, үлэһит абаларыгар наҕараадалары туттардылар. Маны таһынан өрөспүүбүлүкэтээҥи «Бастыҥ аба — 2021» күрэх улуустаабы түһүмэтин кыайылаахтарын чыэстээтилэр. Болтонооттон Геннадий Максимов бастаан, улуус чыэһин өрөспүүбүлүкэтээҥи күрэххэ көмүскүү барар буолла.

Тэрээһин кэнниттэн Федеральнай Мунньах Федеральнай Сэбиэтин аграрнай боппурус, аһынан-үөлүнэн хааччылыы уонна айылҕаны туһаны бэлиитикэтигэр Кэммитэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Егор Афанасьевич кэргэнинэн Прасковья Петровна улуус нэһиликтэрин баһылыктарын кытта көрүстүлэр. Биер дойдулаахпыт улууска ытыллар үлэни билистэ итиэннэ нэһилик баһылыктарыгар туһаннаах сүбэлэри биердэ.

Марфа ПЕТРОВА.

УЛУУСТААБЫ “АБА КҮРЭБЭ-2021”

Ойбону алларыы; 6) Биатлон (манна 100 миэтэрэ бултуур сэттээх-сэбиргэллээх туут хайыһардаах сүүрэн тийэн салгын саанан сыал ытыыта).

Күрэхтэһии быһыыгар, быйылгыттан саҕалаан, Чурапчы нэһилиэгэр “Утум” норуот дьыэтин иһинэн тэриллэн үлэлиир “Уус кыһата” куруһуок салайааччыта Эдвард Хомус көбүлээһинэн, көрөөччүлөр ортолоругар саха быһабын тургутан көрүүгэ аһаас күрэхтэһии ыытылынна. Манна саха быһабын төһө сытыытын бэрэбизэргэлээн, кумаабыны быһыыга, маһы кыһыыга, хаптаһыны үттээһингэ уонна толору уулаах пластик бытыылканы ортотунан быһа охсууга олус интэриэһинэй күрэхтэһии буолла.

Мань таһынан ыараханлык ыалдьыбыт, элбэх оҕолоох күн күбэй ийэ Инга Пахомова эмтэнэ барарыгар анаан, аһымал аахсыйа-дьаарбанка тэрилиннэ. Чурапчы нэһилиэгин олохтоохторо оҕолуун-уруулуун, кырдыабастыын бука бары кэлэн, тыаллаах тымныы күнтэн иннибэккэ, биер киһи курдук көхтөөхтүк кытыннылар.

Түмүккэ тэрийээччилэр хас биердэи түһүмэххэ 1-2-3 миэтэни ылбыттарга грамоталары, мэтээллэри, бэлэхтэри туттардылар. “Бүгүнгү күрэхтэһиибит олус тэрээһиннээхтик, өрө күүрүүлээхтик ыытыллан, бары даһаны олус үөрдүбүт. Иллэрээ сыл өрөспүүбүлүкэтээҥи “Аба күрээбэр” Аһылы нэһилиэгэр олус үчүгэйдик ыытыллыбыта. Онно Верховцевтар дьыэ кэргэн кыайылаабынан тахсан, өрөспүүбүлүкэ улуус аатын чыэстээхтик көмүскээбиттэрэ. Быйылгы күрэххэ олустэрээһиннээх, кыахтаах күрэхтэһээччилэр кэлэн кытыннылар. Успуонсардарытыгар, үнүстүүт устудьуоннарыгар, волонтердарга, нэһилик, улуус дьаһалталарыгар, күрэхтэһии сүрүн судьуйаларыгар бука барыларыгар динин махталбытын тиздэбит. Кыайылаах хамаанда бу ыйга Мэнэ Ханалас улуһун Майа сэлээннээтигэр ытыллар өрөспүүбүлүкэ улахан түһүлгэтигэр улууспут аатын көмүскөбүс”, - диэн улуус дьаһалтатын дьыэ кэргэн уонна оҕо-аймах отделын сүрүннүүр исписэлиһэ Татьяна Бушкова кэпсиир.

Уопсай түмүккэ, Сылан нэһилиэгин Улахан Күөл учаастагы алта оҕолоох улахан дьыэ кэргэнин аба баһылыга Семен Семенович уолунаан Владиславын кыайылаах тахсан, эдэр урбаанньыттар Айсен Толстоухов, Айсиэн Лавров, Дмитрий Михайлов туруорбут “МР-155” саа сэртификэтин туттулар. Үрүн көмүс мэтээли уонна улуус дьаһалтатын аатыттан “Штиль” эрбиини Болтоно нэһилиэгиттэн абыс оҕолоох Яков Николаевич уолунаан Мишалыын ыллылар уонна үһүс бочуоттаах миэтсэбэ Чурапчы нэһилиэгиттэн Спартак Егорович уолунаан Валерийдыын Чурапчы

нэһилиэгин дьаһалтатыттан анал бириһинэн наҕараадаланнылар.

“Биһиги биэс уол, биер кыыс оҕолоохпут. Бэйэм кэтэх хаһыыыстыбанан дьарыктанабын, икки улахан оҕом — устудьуоннар, уоннаабылар — оскуола дьоно. Күрэхтэһиигэ бэлэмнэни кыралаан барар, Владик — игирэ анаара буолар. Инникитин даһаны ситиһии кэлэ турдун, бүгүнгү кыттааччыларга дьолу-соргуну, тэрийээччилэргэ улахан махталбытын тиздэбит”, - диэн кыайылаах дьыэ кэргэн Аба баһылыга Семен Макаров баҕа санаатын үллэһиннэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

Муус устар бастакы өрөбүлэ Саха сиригэр булчут күнүнэн биллэриллэбитэ. Бу күнгэ итиэннэ Дойду үрдүнэн, Чурапчы улуһугар Доруобуя, Чурапчы нэһилиэгэр Дьыэ кэргэн бигэ туруктаах буолуутун сылларыгар сөп түбэһиннэрэн, өрөспүүбүлүкэтээҥи XXI-с “Аба күрээбэр” кыттар иһин олус тыгааһыннаах күрэхтэһии Поликарп Бараханов аатынан сынньалан пааркатыгар буолла.

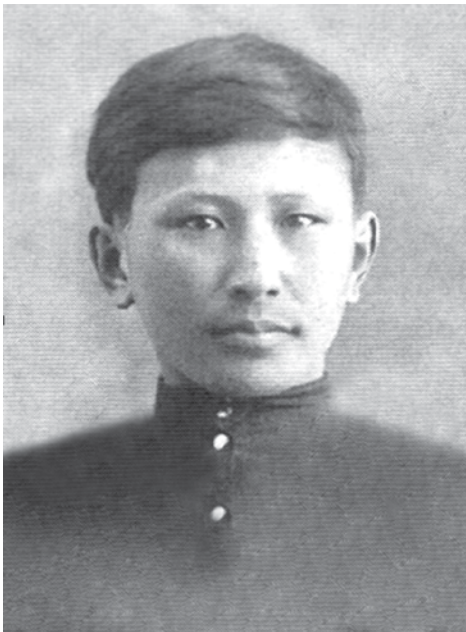
Быйылгы күрэхтэһиигэ хаһаанньытааһар да элбэх кыттааччы сайаапка биердэ: Чурапчы нэһилиэгиттэн үс оҕолоох Гоголевтар дьыэ кэргэн, Спартак Егорович улахан уолунаан Валерийдыын, Болугур нэһилиэгиттэн Сергей Сергеевич Абрамов уолунаан Алексейдыын, Сылан нэһилиэгиттэн алта оҕолоох Семен Семенович Макаров уолунаан Владиславын, Болтоно нэһилиэгин чыэһин көмүскүү кэллилэр абыс оҕолоох Кривошапкиннар улахан дьыэ кэргэн — Яков Николаевич уолунаан Мишалыын, Кытаанах нэһилиэгиттэн үс оҕолоох Борисовтар — Григорий Григорьевич уолунаан Денистин, Чурапчы нэһилиэгиттэн Степановтар — Василий Васильевич уолунаан Ньургуннуун, Чакыр нэһилиэгиттэн Андреевтар дьыэ кэргэн — Александр Николаевич уолунаан Альбертыын уонна Холтобо нэһилиэгиттэн түөрт оҕолоох Пестеревтар дьыэ кэргэн — Спиридон Афанасьевич уолунаан Спиридоннуун.

Үгэскэ кубулуйбут күрэхтэһиигэ алгыс сизэрин-туомун алгысчыт, көнүл туустууга Соһуус чөмпүүһүнэ Семен Морфунов толордо. Күрэхтэһии сүрүн судьуйатынан Иван Лукин үлэлээтэ, кыттааччыларга түһүмэхтэр балаһыанньаларын, сүрүн быраабыланы быһаарда.

Кыттааччылар, уопсайа холбоон, сэттэ түһүмэххэ күрэхтэстилэр: 1) Бэйэни билиһиннэри (эрдэ видеоа устан ыппыттарынан); 2) 3 миэтэрэ усталаах бэрэбинэни суоруу; 3) Суоруллубут бэрэбинэни алта гына чууркалаан эрбээһин; 4) Чуурканы түөрт аны, тэн гына хайыты итиэннэ “сибииннэ уйатыны” 12-лии устууканан икки эрээт кыстаан таһаарыы; 5) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 6) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 7) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 8) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 9) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 10) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 11) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 12) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 13) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 14) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 15) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 16) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 17) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 18) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 19) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 20) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 21) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 22) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 23) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 24) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 25) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 26) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 27) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 28) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 29) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 30) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 31) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 32) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 33) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 34) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 35) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 36) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 37) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 38) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 39) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 40) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 41) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 42) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 43) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 44) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 45) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 46) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 47) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 48) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 49) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 50) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 51) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 52) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 53) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 54) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 55) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 56) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 57) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 58) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 59) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 60) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 61) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 62) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 63) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 64) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 65) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 66) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 67) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 68) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 69) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 70) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 71) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 72) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 73) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 74) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 75) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 76) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 77) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 78) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 79) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 80) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 81) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 82) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 83) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 84) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 85) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 86) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 87) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 88) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 89) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 90) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 91) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 92) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 93) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 94) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 95) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 96) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 97) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 98) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 99) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 100) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 101) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 102) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 103) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 104) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 105) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 106) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 107) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 108) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 109) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 110) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 111) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 112) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 113) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 114) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 115) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 116) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 117) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 118) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 119) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 120) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 121) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 122) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 123) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 124) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 125) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 126) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 127) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 128) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 129) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 130) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 131) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 132) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 133) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 134) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 135) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 136) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 137) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 138) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 139) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 140) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 141) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 142) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 143) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 144) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 145) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 146) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 147) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 148) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 149) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 150) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 151) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 152) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 153) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 154) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 155) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 156) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 157) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 158) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 159) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 160) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 161) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 162) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 163) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 164) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 165) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 166) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 167) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 168) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 169) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 170) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 171) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 172) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 173) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 174) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 175) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 176) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 177) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 178) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 179) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 180) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 181) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 182) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 183) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 184) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 185) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 186) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 187) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 188) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 189) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 190) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 191) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 192) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 193) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 194) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 195) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 196) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 197) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 198) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 199) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 200) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 201) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 202) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 203) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 204) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 205) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 206) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 207) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 208) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 209) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 210) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 211) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 212) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 213) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 214) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 215) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 216) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 217) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 218) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 219) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 220) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 221) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 222) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 223) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 224) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 225) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 226) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 227) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 228) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 229) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 230) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 231) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 232) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 233) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 234) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 235) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 236) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 237) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 238) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 239) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 240) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 241) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 242) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 243) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 244) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 245) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 246) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 247) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 248) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 249) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 250) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 251) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 252) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 253) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 254) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 255) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 256) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 257) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 258) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 259) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 260) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 261) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 262) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 263) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 264) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһанаа ыттыы; 265) Биэс миэтэрэ үрдүктээх баһана

--- Р.И. КОНСТАНТИНОВ ААТЫНАН АММА ОРТО ОСКУОЛАТА АҢЫЛЛЫБЫТА 90 СЫЛЫГАР ---

Норуоту үөрэхтээһин - Болугур нэһилиэгэр

Фомин Матвей Дмитриевич
(1894-1965)

РСФСР норуот үөрэҕиригитин туйгуна,
Аҕа дойду Улуу сэриитин
сылларыгар “Килбиэннээх үлэтин иһин”
мэтээллээх.

Быйыл Р.И.Константинов аатынан Амма орто оскуолата аһыллыбыта 90 сыллаах үбүлүйдээх сыла. Онон, бастатан туран, билии сабахтарын арыян сайдар суолга киллэрбит дьоммут туһунан сырдатабыт.

Саха сиригэр үөрэхтээһин IX үйэ бүтүүтэ, сүрүннээн танара дьыэлэрин церковнай-приходской оскуолаларын иһинэн саҕаламмыта. Билигин Болугур иһигэр киирэр урукку Кугда нэһилиэгэ бэрт кыра буолан, оскуола аһарга туруорсар кыах суох курдуга.

Дьон-сэргэ билиигэ тардыһыылара күүһүрэн, оҕолорун 1906 с. аһыллыбыт маннайгы кылаастаах Сулҕаччы норуодунай начаалынай оскуолатыгар үөрэттэрэллэрэ. Манна чугас эргиннээҕи Кырдыаҕас Сулҕаччы, I Болугур, III Чакыр Хоптоҕо, Кугда, Одьолуун нэһиликтэрин Бабаҕа, Хадаар, Ичим аҕа уустарын дьон-сэргэтэ үөрэх сырдыгын, күүһүн итэҕэйэн, улууска биир бастакынан оскуола дьыэтин тутан олоххо киллэрбиттэрэ, сана үйэни, тутулу уруйдуу көрсүбүттэрэ.

Коммунистическай партия 15-с сийиэһин директивэтигэр олобуран, Киин Кэмитиэт 1930 с. отыйын 25 күнүгэр булгуччу начаалынай үөрэхтээһин туһунан уураах ылыммыта. Онтон ыла, Саха сиригэр үрдүнэн маассабыт үөрэхтээһин саҕаламмыта.

Болугур нэһилиэгэр үөрэххэ тардыһыы, ханна да буоларын курдук, эмиз күүстээх этэ. 1930 с. Үрдүк Өтөххө Афанасий Михеев дьыэтин ылан биир кылааһы аһан, биир дойдугаахпыт Матвей Дмитриевич Фомин оҕолору ааҕарга, суруйарга үөрэппитэ.

Оҕо-аймаҕы үөрэтиигэ-иитиигэ олохторун анаабыт, уһун сылларга Амма орто оскуолатыгар үлэлээн-хамсаан, элбэх көлүөнэ махталын ылбыт Учуутал дьоммут туһунан ахтан ааһар наадалаах.

Матвей Дмитриевич 1894 сыл атырдьах ыйын 31 күнүгэр Боотуруускай улуус 1 Болугур нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Сулҕаччы танаратын дьыэтин иһинэн үлэлиир икки кылаастаах оскуола бастын үөрэнээччитэ диэн архыып докумуонугар суруллубут. Оскуоланы бүтэрбит сылыгар аҕата уолун Дьокуускайга 4 кылаастаах училищеҕа үөрэттэрэ. Училищени бүтэрээт, учуутал сэминэрийэтигэр киирэр. 1916 с. тылланан, маннайгы аан

дойду сэриитигэр барар. Нууччалыы үчүгэйдик сангарар сытыы-хотуу унтер-эписиэр чыыннаах эдэр киһи сэриини Брест-Литовскайга түмүктүүр. 1925 с. Сулҕаччы оскуолатыгар учууталынан үлэтин саҕалаабыт. 1930 с. Үрдүк Өтөххө улахан дьону үөрэппитэ, сорох баҕалаах оҕолор онно эмиз ааҕарга-суруйарга үөрэммиттэрэ. 1931 с. Кыстык Кугдаҕа икки кылаастаах оскуоланы аһан, 30-ча оҕону хабан, үһү буолан үлэлээбиттэр. Нөнүө сылыгар Амма нэһилиэгин 5 колхуос дьонун түмэн, кылгас кэм иһигэр туттаран, сэтинни 7 күнүгэр сана оскуола аана аһыллыбыта. Биэс сылынан 7 кылаастаах оскуола буолбута. Онон өр кэмнэ Сулҕаччы, Мырыла оҕолоро түмсэн үөрэммиттэрэ.

Матвей Дмитриевич өр сылларга дириктэринэн үлэлээбитэ, оскуола матырыйаалынай баазата ханыырыгар үгүс сыратын уурбута. Оччолорго нуучча тылын үөрэтэн, элбэх ычкака биэҕ билиини инэрбитэ. Кэлин улууспутугар кизэнник биллэр учууталлары – П.В. Парфеновы, В.С. Соловьеву-Болот Боотуру кытта үлэлээбитэ. Болот Боотур учуутал быһыытынан ситэн-хотон тахсарыгар, Матвей Дмитриевич дириктэр, методист быһыытынан үтүөтэ-өнгөтө элбэх диэн ахтара. Диринг билиилээх, үрдүк культуурааах учуутал оҕолор, төрөппүттэр ытыктабылларын ылыан ылбыта. «Маппый учуутал барахсан этэн-тыынан, үөрэтэн бардабына», - диэн кэпсээн гыналлара. Кэлин Амма оройуонун Сулҕаччы, Соморсун оскуолаларыгар нуучча тылын, литэрэтиирэтин үөрэппитэ. Оҕолор тылы билэллэрин, кими баҕарар кытта көңүл кэпсэтэр буолалларын туһугар элбэх, араас ньымалары туттан үөрэтэрэ. Үөрэтэр ньыматын оройуон учууталларыгар кизэнник тарҕаппыта.

Матвей Дмитриевич кэргэниниин Анастасия Семеновналыын бизэс оҕону улаатыннарбыттара. Кинилэртэн түөрдэ учуутал буолбута: Константин – устуорук, Анастасия – биолог, Татьяна, Михаил – омук тылын учууталлара. Михаил – педагогическай наука доктора, кафедра сэбиэдиссэийинэн үлэлээбитэ.

“Эһиги оскуолабыт 1931 сыл Кугдаҕа Дьэриимэй Суркуоп дьыэтигэр аһыллыбыта. Учууталларынан Матвей Дмитриевич Фомин уонна Өлүөхүмэ уола Петухов диэн сэттиһи бүтэрбит оҕо үлэлээбит. Ити сыл кыһын сана оскуола маһын таһан, 1932 с. хаар түспүтүн кэннэ сана оскуолаҕа киирбиттэр. Ити Петухов диэн учуутал абыйах ый учууталлаабытын кэнниттэн Михаил Осипов кэргэнэ өлөн, биир 3-4 саастаах оҕолоох Матвей Дмитриевич кэргэнин Настааны аймабырбаан уонна М.Д. Фоминныын бииргэ Сулҕаччыга үлэлээбитинэн сибээстээн, атаһаһан көһөн киирэн үлэлээбит. Ити кыһын Кугдаҕа эрэ учууталлаабыт уонна Дирингкөһөн тахсыбыт. 15 миэстэлээх интэринээт курдук баара үһү. М.Д. Фомин Мындаҕаайыга орубуна 10 сыл үлэлээбитэ. Онтон сэрии, кураан сыл Сулҕаччыга төннөн тийээн үлэлиир. Көспүт биричиинэтэ: Оройуонна (Чурапчыга) РОНО иниспиктэринэн анаабыттарын буолумматах. Кини норуот үөрэҕиригитин туйгуна этэ”, - диэн кэргэнэ Анастасия Фомина ахтытыгар суруйбута. (22. 02. 1981 с.). 1931 с. Кыстык Кугдаҕа Лаврентий Жирков дьыэтигэр көһөрүллэн, 1-гы, 2-с кылаас аһыллыбыта. Онон барыта 60-ча оҕо үөрэммит. Матвей Дмитриевич сэбиэдиссэйдээбит, учууталынан Митрофан Митин (Митягин), Михаил Васильевич Осипов үлэлээбиттэр. Салгыы Матвей Дмитриевич сэттэ кылаастаах оскуола тутуутун туруорсан, оройуон салаатын сөбүлэнин ылбыта.

--- УСПУОРТ ---

Амма эбэ сааскы дьыбарыгар – ат сүүрдүүтэ

Сырдык, чэмэлкэй күннээх сандал саас биир өрөбүлүгэр – муус устар 4 күнүгэр Болугур нэһилиэгэр саха аттарын сүүрдүүтэ ыытылынна. Манна Чурапчы, Хоптоҕо, Болугур, Амма улуһун Соморсун, Бөтүн нэһиликтэрин ат сүүрдээчилэрэ Роман Иннокентьевич Константинов 125 сыллаах үбүлүйдүн көрсө ыытыллыахтаах өрөспүүбүлүкэтээҕи ат сүүрдүүтүгэр бэлэмнэрин тургутуһа холоһон көрдүлэр.

Ыраахтан-чугастан аат ааттаан кэлбит дьөһөгөй оҕолоро сандал сааһы уруйдуу, аны сайын ытыллар улахан сүүрүү иннинэ, сүүрүөхтээх сирдэрин эрдэттэн билсигэн, эттэрин-хааннарын тэнитэн, илин-кэлин түһүстүлэр.

Күрэхтэһии Амма эбэ ыытылынна, үгүс киһи тобуоруһа муһунна. Тонуттар тымныылаах томороон кыһын обургу кэнниттэн сүүрүүк аттары тэптэрэн бизэрэр ыһыы-хаһыы, бэйэ-бэйэни эбэрдэлэһии, үөрүү-көтүү манна буолла. Бииртэн-биир кэрэ көстүү, мун кыраайынан ыстаннарыы, тынааһыннаах киирсии, кыайыы-хотуу өрөгөйө, сэргэх сэхэн-сэлпэн өр кэмнэ иһийэн турбут сири-уоту сэргэхситтэ, төрүт үгэс – ат сүүрдүүтэ дьону улаханлык түмэ тарта.

Тэрээһини Егор Дьяковскай аатынан норуот айымньытын дьыэтин исписэлиистэрэ

арыйдылар. Күрэхтэһиини сылгыһыт Илья Кожуров комментарийдаан ытта.

Уопсай түмүккэ, 800 миэстэрэбэ Амма Соморсунун сүүрүгэ Сакура, Василий Игнатьев тураҕас сылгыта бастаата. Иккис миэстэни Амма Бөтүнүн Федор Петров сүүрүүк ата Сынок ылла.

Үһүс эргииргэ 1-кы миэстэни Чурапчы нэһилиэгин С. Дьяковскай сылгыта Бэлэх буолла. Иккис миэстэбэ Мындаҕаайы Чорооно, эдэр сүүрдээччи Егор Кожуров ата ылла.

Үһүс сүүрдүүгэ, бастакы эргииргэ Кимиэл бу да сырыыга иннин кимизэх да биэрбэтэ. Мындаҕаайыттан Афанасий Кожуров сур дьүһүннээх Быйаҥа саппай уопсан, иккиһинэн кэллэ.

Төрдүс сүүрүүгэ Хоптоҕоттон Иван Наумов Соботоҕо бастакынан биэтэккэ кэллэ. Амма Соморсунун куҕас дьүһүннээх Ураанныыга иккис миэстэ буолла.

Бэһис сүүрүүгэ болтоҕолор кизэн туттар аттара Вокал кыайда (Т. Новгородов). Иккис миэстэбэ “Мындаҕаайы” ТХПК-тан Илья Кожуров көрөр Ураанныыга буолла.

Алтыс түмүктүүр сүүрүүгэ 17 саастаах Бөтүн сылгыта Бэрт Хара, сүүрдээччи Федор Петров бастаатылар. Оттон 15 саастаах Мындаҕаайыттан төрүттээх Алгыс иккис миэстэ буолан дьонун үөртэ.

Күрэхтэһиини Болугур нэһилиэгин дьаһалтата анаан-минээн ытта. Афанасий Кожуров анал бириһин – кыһыл саһыл бэргэһэни үгүс уопуттаах, ат успуордун өрө тутар, ыаллыы сытар Соморсун нэһилиэгин кырдыаҕаһыгар Василий Васильевич Игнатьевка туттардылар. Чурапчы нэһилиэгин ат сүүрдээчилэрин түмсүүтүн федерациятын бириһин Хоптоҕо ат сүүрдээччитигэр Иван Наумовка бэлэх ууннулар. Болугур нэһилиэгин баһылыга Анна Флегонтова олохтообут сыаналаах бириистэрэ кыайыылаахтарга анаһылар. Маны таһынан күрэхтэһиигэ Болугур нэһилиэгин эдэр уолаттарын түмсүүтэ, Роман Иннокентьевич Константинов аатынан Амма орто оскуолата, “Арылы” медиа-киин успуонсардарынан буоллулар.

Аны сайын бэс ыйын 20 күнүгэр, Сахалартан бастакы Социалистическай Үлэ Дьоруойа Роман Константинов төрөөбүт дойдутугар Мындаҕаайыга буолар өрөспүүбүлүкэтээҕи улахан ат сүүрдүүтэ өссө үгүс кыттааччыны ыңырыа, түмүө диэн эрэлбит улахан.

**Матырыйааллары бэлэмнээтэ
Александра ВАСИЛЬЕВА,
Болугур нэһилиэгин олохтооҕо, “Арылы”
медиа-киин салаааччыта. Ааптар уонна
Константин Кожуров хаартыскаҕа түһэриилэрэ.**

--- ИСПИСЭЛИИС ТЫРЫБЫНАТА ---

Чурапчы улууһугар нэһилиэк олохтоохторо итиэннэ маска сылдыар уолаттар кэпсииллэрин иһиттэххэ, чугас эргин дьиз тутуугулар буолуох, уокка оттор кураанах мас да абыһаабыт. Быйылгы тыйыс тымныылаах кыһыммыт улам намыраан, сандал сааспыт кэлэн, күммүт уһаан, тыа сириин дьоно барахсаттар оттук уонна тутуу маһын кэрдэ тахсар кэмнэрэ үүннүлэр.

Манна сыһыаран эттэххэ, Чурапчы улуунун ойуурун изэнэ 1 мөлүйүөн 68 тыһыынча 366 гектарга тэннэр. Улууспутугар 2020 сыл түмүгүнэн маһы туһаныыга 1355 дуогабар сурулунна, ол иһигэр бэйэ туһаныытыгар (оттукка, тутууга) 1348 дуогабар, урбаанныттары кытары 7 дуогабар түһэрилиннэ. 2020 сылга 30 тыһыынча куб мас былааннамыт эбит буоллабына, 32 тыһыынча куб мастанна. Урбаанныттарынан 7 лот аукционна оонньонон, 826 куб тутуу уонна оттук мас бэлэмнэннэ.

Бүгүгүнү кэпсэтиибитигэр улуустаабы Лесничество инженерэ Елена Петровна Аммосова ыалдьыттыыр.

Маһы туһаныыга ирдэбил, быраабыла туһунан бэрт кылгастык кэпсиэн дуо? Масчыттан туох ирдэнэрий?

Үтүө күнүнэн, убаастабыллаах улууспут олохтоохторо. Маһы төрдүттэн туһаныыга элбэх быраабылалаах. Ол барыта РФ Экологияга, айылҕаны туһаныыга министриэтибэтин 2020 сыл ахсынны 1 күнүнээби 993-с №-дээх “Об утверждении правил заготовки древесины и особенностей заготовки древесины в лесничествах, указанных в статье 23 Лесного кодекса РФ” бирикээһигэр олобулар. Бастанан туран, масчыт ойуур маастарыгар тийэн сайабылыанна суруйар. Төһө кубу, туох сыаллаах-

сорукутаах туһанылларын ыйара ирдэниллэр (оттукка дьиз, тутууга уһаайба докумуоннарын көрдөрөр). Иккиһинэн, дэлээнэ быһар үлэһити дэлээнэбитигэр илдэ баран быстарабыт уонна каарта талабыт. Үсүһүнэн, дэлээнэ быстаран баран, ойуур маастарыгар каарталаах, туох баар докумуонунтун (пааспар, инн) туппутунан, нолуогун төлөөн баран (сбербаанна эбэтэр сбербаан-онлайн төлөнөр), маһы төрдүттэн туһаныыга быраабылалара барыта сурулла сылдьаллар, болбойон аабыаххытын эрэ наада. Маһы таһынан, мастаан баран, дэлээнэбит маһын сыһын, мутугун уонна ыйаммыт мастары ыраастырыгыт булгуччулаах. Дэлээнэбит хомуллубатах уонна ыраастамматах буоллабына, ойуур маастара бэрэбиэркэлээн, административнай эппизитинэскэ тардар. Күүлэр кэриилэригэр, дэриэбинэ кытыларыгар, өрүстэр, үрэхтэр энээр, харыстанар сирдэргэ мас кэрдэр булгуччулаахтык бобуллар.

СӨ 2008 сыл тохсунньу 31 күнүнээби 550-ZN 1115-III дьаһал 2019 сыл бэс ыйын 19 күнүнээби уларыыларыгар олобуран, бэйэбэ маһы туһаныы нурмалара суруллубуттара:

1. Дьиз тутуугулар 200 куб мас мастаана көнүллэнэр, болдьоһо 20 сыл иһигэр биридэ бэриллэр;
2. Олорор тизэргэниг иһинээби тутууларга (ампаар, баанньык, гараас) 50 кубка тийэ көрүллэр, болдьоһо 10 сылга биридэ;
3. Даача сирдээх, уһаайбалаах дьонно 50 кубка тийэ, болдьоһо 20 сыл иһигэр биридэ;
4. Күрүө, сарай тутуугулар 30 кубка тийэ көрүллэр, болдьоһо 10 сылга биридэ;
5. Сайылык тэринэргэ (хотон, сарай, сайылык дьизтэ) 100 кубка тийэ көрүллэр, болдьоһо 5 сыл;
6. Дьиз, тизэргэн иһинээби уонна сайылык сир тутууларын өрөмүөннүүргэ 30 кубка тийэ көрүллэр, болдьоһо 3 сыл;
7. Оттук мас биир дьизэ 30 кубка тийэ, болдьоһо сылга биридэ бэриллэр;
8. Тизэргэн иһинээби тутуулар (гараас, баанньык) отторго 30 кубка диэри, болдьоһо сылга биридэ;
9. Даача сирдээх дьонно оттукка биир 15 куб мас көрүллэр, болдьоһо сылга биридэ;
10. Бултуур сирдээх дьонно оттукка биир 5 куб, болдьоһо сылга биридэ;
11. Баһаарга эбэтэр ууга дьизэлэрин былдыаппыт дьон анал докумуоннаах кэлэн, өрөмүөнтэ уонна тутуу маһыгар

босхо маһы төрдүттэн туһаныы дуогабарын ылааллар.

Сокуоннайа суохтук дьаһаныы, маһы мастааһын төһө бэлиэтэннэ?

Ойуурбут, хара тыабыт судаарыстыбаннай баай буолан, сокуон сылын аайы кытааттар кытаатан иһэр. Тыа дьоно сокуону үчүгэйдик билбэттэриттэн уонна соробор харчы кырыымчыгыттан эбэтэр биллиэ-көстүө суоҕа диэн санааттан эбитэ дуу, сокуону кэһи сыллата тахса турар. Ол курдук, 5 тыһыынчаттан үөһэ суума буолла да, холубунай дьыала тэриллэр. Хомойуох иһин, бу дьыалаларга үксүн тыа сириин кыаммат өттө маһы төрдүттэн туһаныыга дуогабардарын тутатына ылбакка, мас мастаан кэбиһэн, дэлээнэлэрин хомуйбакка хаалларан, сокуону тутуспакаа кириэн биэрэллэр.

Хас биридди масчыты бэрэбиэркэлиир ыарахаттардаах бөбө буоллабы. Уоран мастааһын хаһан бабарар, ханна бабарар бэлиэтэнэр.

Оннук түгэннэр эмиэ буолуоталыыллар. Ойуур маастардара иккилии-үстүү дэриэбинэни көрөллөр. Биир үлэһиккэ ол – элбэх үлэ. Билигин ойуур өттүн, лесничество үлэһиттэрин таһынан, элбэх хонтуруоллуур тэрилтэлэр көрөллөр. Ол иһигэр полиция уонна экология үлэһиттэрэ. Бу тэрилтэлэр үлэһиттэрэ бэйэлэрэ туспа сылдыан бэрэбиэркэлиир бырааптаахтар.

Көңүлэ суох мастааһын иһин кытаанах эппизитинэс буолуохтаах...

РФ ХК 260-с ыстатыйатынан көрүлүбүт буруй (көңүлэ суох маһы кэрдии) кээмэйэ 2 сылтан 6 сылга диэри көнүлүн быһыы эбэтэр мөлүйүөн солк суумага тийэ ыстараап ууруллар. Онтон РФ ХК 261-с ыстатыйатынан көрүлүбүт буруй (уоту албас туттан эбэтэр атын буруйдаах дьайыларынан ойуур маһын суох оҕоруу) кээмэйэ 3 сылтан 10 сылга диэри көнүлүн быһыы эбэтэр 100 тыһыынчаттан 500 тыһыынча солкуобайга диэри ыстараап көрүллэр. Көрөргүт курдук, көңүлэ суох мастааһын ирдэбиллэрэ, ыстарааптара олус ыарахаттар. Масчыт үлэһэбит сириин, дэлээнэтин ыраастык тутта сырыттыбына, туох да эппизик тардыллыбат. Сокуону кэһиэ суохха наада.

Кэлинни кэмнэ ойуур баһаара сэдэх көстүү буолбатах. Соруйан уматыы эмиэ мэлдьэх буолбатах...

Арасыйыа бырабытыалыстыбатын 2007 сыллаабы бэс ыйын 30 күнүнээби 417-с №-дээх уураабынан тыаба уоттан сэрэхтээх буолуу быраабылалара бигэргэтиллибиттэрэ. Бу докумуонна

сурулларынан, өрөспүүбүлүкэ тустаах тэрилтэлэринэн ойуур баһаарын сэрэтэр, кэтээн көрөр үлэлэрэ ытыллылар. Саас, хаар ууллубут кэммиттэн сабалаан, күһүн ардахтаах кэмнэ диэри эбэтэр сир ньууругар хаар түһүөр диэри, ойуурга аһаҕас уоту оттор, мас кэрдиллибит сириин ыраастаан, бөбү-сыһы уматар көнүллэммит. Ону тэнэ, ойуурга ситэ умуллубатах табаҕы, күлү, чоҕу, өстүөкүлэ үлтүркэйдэрин бырабар булгуччу бобуллар. Бэйэн кэнниттэн тыаба бөбү-саҕы хаалларыллыбат, умайыан сөптөөх малы-салы хомуйулуохтаах (массыына өрөмүөнүгэр туттуллубут мал-сал, уматыкка туттуллубут иһит-хомуос), ойуурга баһаар төрүөтэ буолуон сөптөөх алдыаммыт, аһаҕас уоту таһаарар тэрил туттуллуо суохтаах, өртөөһүн хайа да кэмнэ олох бобуллан турар.

Олус наадалаах итиэннэ элбэх иһитиннэриилээх кэпсэтии табыста. Түмүккэ тугу эбэн этэбин?

Маһы кэртэххэ, мас олордон, оһорон иһилиэхтээх диэн санаанан, дэриэбинэ иһигэр – тэлгэһэбитигэр, искибиэрдэргэ мас арааһын олордууну, маһы көһөрөн олордууну сабалаан, кыра эрдэбинэ сөптөөхтүк, кичэллээхтик, сылы эргичи көрөн-истэн, уу кутан, бүөбэйдээн үүннэрдэххэ – олорор сирбит-уоппут тас көстүүтэ биллэ түпсүө этэ. Күөх тыабытын сөптөөхтүк туһаныаха уонна харыстыаха!

Биһиги тэрилтэбит улууска 6 оскуолаҕа лесничестволаах: Чакыр, Хайахсыт, Сылан, Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолата, Соловьев уонна Болугур нэһиликтэрэ буолаллар. Кинилэри кытары мэлдьи сибээһи тутатыт. Ыһырдахтарына, тийэн, араас хабааннаах куонкурустары, лиэксийэлэри тэрийэбит. Улахан аабыларга дьүүлүүрү сүбэҕэ тутулууга суох экспедэрэринэн үлэ-лээччибит. Ону таһынан үөрэнээччилэр, үлэһиттэр дакылаакка кытталларыгар, ойуур тизмэтэ буоллабына, уопсай дааннайы биһигиттэн ылааллар. Урукку сылларга туйгунук үлэһэбит оскуола лесничествотын оһолорун “Океан” лаабырга сынньата ыта сылдыбыппыт, өрөспүүбүлүкэ лесничайдарын слетугар кытта, үөрэнээччилэр уонна кинилэр салайааччылары Болугурга, Ханаласка бара сылдыбыттар. 2020 сылга барыта хаачахтааһын, тэйичиттэн олорон үлэ-үөрэх буолан, үлэбит кыра буолан табыста, итиннэ кэтэхтэн уруһуй куонкуруһун тэрийбиппит, ол уруһуйдар сотору кэминэн бары улахан аншлапка тахсыахтаахтар.

Кэпсэттэ Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ.

--- ТУСКАР ТУҔАН ---

“Айар” кинигэ кыһатын сана кинигэлэрэ

Ытыктабыллаах улууспут олохтоохторо уонна ыалдьыттар!

“Айар” саха национальнай кинигэ кыһатын маһаһыннарыгар бу күнүргэ сана кинигэлэр атыыга табыстылар. Олортон хас да кинигэни эһиэхэ билиһиннэрэбит.

“Эргитимэ дуу, хаар үнкүүтүгэр...” диэн үгүс аабааччы кутун туппут суруйааччы Галина Нельбисова сэхэниин аабаргытыгар сүбэлиибит. Бу ураты сюжеттаах айымньытыгар суруйааччы аҕас балыстыылар дьылбаларын, билигин тэтимнээх олохпут сир-майгы өттүгэр соһуччу туруорар үһүктээх болпуростарын, тынааһыннаах кыһалбаларын тэннэ тутан сэхэргиир. Бииргэ төрөөбүттэр олохторун суолугар араас уустуктары көрсөн, бу сиргэ кэлбит дьахтар дьолун билэргэ дьулуһаллар...

“Төлкөнү түстүү түгэннэр” диэн Иван Шамаев суруйбут сана кинигэтигэр эдэр устудьуон уолга хаһан да көрбөтөх-истибэтэх киһитэ эмискэ тийэн кэлэн, тус олобун уларытан, төлкөтүн түстээн баран сүтэн хаалар. Уол үйэтин тухары ол киһитин көрдүүр... Кинигэбэ ааптар аныгы кэм биллэр дьонун туһунан умсугутуулаахтык суруйар.

Биир дойдутаахпыт, Хайахсыт нэһилиэгин олохтооһо Аркадий Дорофеев –Улдьаа Харалы суруйбут “Дьолу бэлэхтээ, Сэргэлээх” диэн кинигэтэ, аата да этэрини, эдэр киһи устудьуонун кэмнэрэ – маннайгы тунуй таптала, кэскиллээх сырдык ыралара, оччотообу ычат араас кыһалбата туох да кизгэтиитэ суох көстөр. Бэйэбин сайыннара кыһаллыбатаххына, ким даҕаны ытыскаар аҕалан ууран биэрбэт. Бу айымньы, сааскыттан тутулууга суох, аабааччы болломтотун тардыа дии саныыбыт.

Аан дойдуну атыахтаах уу курдук аймаабыт сүдү содуллаах коронавирус ыарыы Саха сиригэр тарбаныыта хас биридди киһи дьылбатыгар, олобор дьайыытын, дьон ону араастык ылыныытын туһунан Любовь Готовцева олус итэһэтиилээхтик уустаан-ураннаан суруйбутун “Тыын” диэн сэхэнигэр аабын. Айылбаҕа сүгүрүү, айылбаны харыстааһын, айылбаттан күөс-көмө ылыы – бу баар быһыанар тыын суол...

Нина Дьячковская “Исповедь исчезнувших” диэн олоххо буолбут түбэлтэбэ олобуран суруйбут айымньыта аабааччы киһи сэнээриитин ылыаба. Кинигэ нууччалыы тылынан суруллубут. Манна Сэбиэскэй Союус ыһыллытын кэминээби, ааспыт үйэ 90-с сылларынаабы түгэн ойууланар. Оччолорго олоххо мунуу-тэнии үгүс дьон, дьиз кэргэн дьылбатыгар улаханньык охсубута. Ол туһунан бу айымньы геройдарын тус олохторугар арылхайдык көстөр.

“Одержима тайным даром” диэн Л.Л. Васильева хомуйан онорбут кинигэтигэр өрөспүүбүлүкэбитигэр кизниик биллэн испит эдэкээн ырыаһыт, айылбаттан айдарылаах Күннэй Кардашевская тус олобо кэпсэнэр. Манна Күннэй ийэтин, бииргэ алтыспыт доһотторун, чугас аймахтарын ахтыылары кирибит. Кини киһи быһыытынан ураты дьобурун, айылбаттан бэриллибит кистэлэн күүһүн туһунан умсугутуулаах суруйуулары бу кинигэттэн билиэххит.

Бары билэр, тумус туттар киһибит Мандар Уус оҕо сааһыттан дьарыгын – кэриим айанын туһунан, хаамыы ныматын, өй-санаа тургутуутун, бэйэни ииттинини, мүччүргэнээх сырыыларын, өбүгэ бэлэҕин, олох кэрэтин – киһи уонна айылба быстыспат ситимнээбин, киһи мунура суох кыабын туһунан итэһэтиилээхтик суруллубут “Кэриим айан” диэн кинигэтин аахтааххытына, бэйэбитигэр үгүһү ингэриниэххит. Кинигэни өһнөөх хаартыскалар толору ситэрэн биэрэллэр.

Кинигэлэри “Маарыкчаан” эргин киинин иккис этэһигэр “Айар” кинигэ кыһатын маһаһыныттан атыылаһааххытын сөп. Сыаналара да удамыр – 230-300 солк. сабалар. Уран тыллаах суруйааччыларбыт ураты айымньыларын сэргээн аабын, төрөөбүт тылгыт сүмэтин ис куккутугар ингэринин!

“СО” кэр.

Муниципальное образование «Чурапчинский улус (район)»
Республики Саха (Якутия)

РАСПОРЯЖЕНИЕ № 314

с. Чурапча от 17 марта 2021 г.

О временном ограничении движения на автомобильных дорогах общего пользования муниципального значения на территории Чурапчинского улуса

В соответствии с пунктом 3.1 статьи 25 Закона Республики Саха (Якутия) от 18 февраля 2010 г. 802-3 N 495-IV "Об автомобильных дорогах и о дорожной деятельности в Республике Саха (Якутия)" и пунктом 2.1 статьи 30 Федерального закона от 8 ноября 2007 г. N 257-ФЗ "Об автомобильных дорогах и о дорожной деятельности в Российской Федерации и о внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации", в связи с возникновением неблагоприятных природно-климатических условий в весенний период на территории Чурапчинского улуса, а также в целях сохранности технических параметров автомобильных дорог, распоряжаюсь:

1. Установить сроки временного ограничения по автомобильным дорогам муниципального значения на территории Чурапчинского улуса с 15 апреля 2021 года по 15 мая 2021 года движение транспортных средств допустимой полной массой 3,5 тонн в период возникновения неблагоприятных природно-климатических условий.

2. Рекомендовать ООО «Дорожник» (Владимиров Г.Г.), предприятиям и организациям обслуживающим муниципальные и поселковые дороги обеспечить размещение дорожных знаков, ограничивающих максимальную массу транспортного средства;

3. В период временного ограничения разрешить движение автотранспортных средств со сверхнормативными нагрузками в случае перевозок грузов, необходимых для ликвидации чрезвычайных ситуаций по пропуску КЧС и ОПБ МО «Чурапчинский улус (район)».

4. Рекомендовать ОМВД России по Чурапчинскому району (Свинобоев И.Д.) установить контроль за движениями автотранспортных средств со сверхнормативными нагрузками в установленный период.

5. Рекомендовать Чурапчинскому филиалу ГУП «ЖКХ РС (Я)» (Александров Г.С.), Чурапчинскому участку ООО «Сахаспецтранс» (Максимов Г.Л.), руководителем предприятий, учреждений имеющим ведомственные котельные хозяйства обеспечить необходимым запасом топлива до 15 апреля 2021 года.

6. МКУ "Служба единого заказчика по строительству, архитектуре и эксплуатации Чурапчинского улуса" (Степанов А.А.) совместно с ГИБДД (Ефремов В.Д.) (по согласованию) обеспечить контроль за состоянием автомобильных дорог муниципального значения.

7. Главам МО наслегов принять под личный контроль движение транспортных средств на своих территориях, при случаях нарушения ставить в известность ОМВД России по Чурапчинскому району;

8. Опубликовать настоящее распоряжение в газете «Сана Олох» и на официальном сайте муниципального образования «Чурапчинский улус (район)».

9. Контроль исполнения настоящего распоряжения оставляю за собой.

А.А. Ноговицын,

первый заместитель главы муниципального образования.

Тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ

МИХАИЛОВ Николай Николаевич

олохтон туораабытынан, ытыктыыр учууталбытыгар, кэргэнигэр Христина Дмитриевнаҕа, үөрэппит оҕобор, бииргэ үөрэммит табаарыспытыгар Надежда Николаевнаҕа, бииргэ төрөөбүттэригэр дириң кутурбааммытын тиздэбит.

Кылаас салайааччыта М.Н. Рожина, Болтоно оскуолатын 2008с. бүтэрбиттэр.

Чурапчы улуунун уонна Чурапчы нэһилиэтин Бочуоттаах олохтооҕо, Төлөйдөөбү уһуяан бастакы сэбиэдиссэйэ, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, Арасыйа суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, Хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа

КАЖЕНКИНА Евдокия Митрофановна

уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэнигэр, балтыгар дириң кутурбааммытын тиздэбит.

Төлөйдөөбү В.В. Смирников аатынан “Кустук” уһуяан кэлэктиибэ.

Кутурбаннырын тиздэллэр:

- Бииргэ үөрэммит, үлэлээбит үөлээннээҕэ Каженкина Евдокия Митрофановна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Николай Николаевич Каженкинна, кыргыттарыгар Наталья Николаевнаҕа, Марфа Николаевнаҕа, сиэнигэр Николайга Елена Диодорова.

- Ытыктыыр дүөгэлэрэ, бииргэ үөрэммит, алтыспыт киһилэрэ, Чурапчы улуунун Бочуоттаах олохтооҕо Каженкина Евдокия Митрофановна уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан, сиэнигэр, кыргыттарыгар Наташаҕа, Мусяҕа, тапталлаах кэргэнигэр Николай Николаевичка Чурапчы орто оскуолатын 1965с. бүтэрбит выпуск.

- Чурапчы улуунун олохтооҕо Каженкина Евдокия Митрофановна олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэнигэригэр Хатылытааҕы “Ньургунун” уһуяан кэлэктиибэ.

- Ытыктыыр уонна киэн туттар эдьиийдэрэ, норуот эмчитэ, уйаҕас-сайаҕас иитээччи, чугдаарар чуорааннаах суруналыыс Каженкина Евдокия Митрофановна ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Николай Николаевичка, кыргыттарыгар, сиэнигэр уонна чугас аймахтарыгар Дьокуускайтан Парасковья уонна Егор Поповтар.

--- КҮН - ДЬЫЛ ТУРУГА ---

Муус устар ый – Айыыһыт Хотун Ыйа

Быйыл кулун тутар ыйбыт урукку сылларга холооттоххо, биллэ тымныйда, ааспыт сылларга кулун тутар 23-24 күннэригэр лаппа сылыйан, оннообор киин, Бүлүү, Өлүөхүмэ улуустарыгар ардаан турар. Онон быйылгы ыйбыт нэдиэлэ курдук хойутаан иһэр.

Кулун тутар ыйга-муус устар ыйы билгэлииллэр. Ол курдук кулун тутар 21 күнүгэр — Күн уонна түүн тэнгэһиитин күнүгэр — түүннү өттө олус тымныы -38С этэ, күнүһүн -5С этэ кыратык хаардаабыта. Онон муус устар ыйбыт хайдах эрэ тымныы ый буолсу диэн билгэлиэххэ сөп. Муус устар ый 7 күнүгэр Былаҕачыанайап танара, сахалар саамай билгэлиир кэтэһэр танаралара. Бу күн хайдах күн буолар да, сааспыт оннук буолар.

Муус устар ыйбыт түүннү өттүгэр ый ортоугар диэри күүскэ тонорор, күнүскү өттүгэр ириэрэр. Муус устар 15 күнүттэн ыла, күнүскү өттүгэр лаппа ириэриэ, ол гынан түүнүн тонорор. Муус устар 20 күнүн кэнниттэн дьэ, үчүгэйдик сааскы ириэтин сабаланыа. Сааспыт лаппа эрдэлиир сабаҕалаах Муус устар 25 күнүттэн киин улуустарга, Бүлүү энээр улуустарга эмискэ улахан ириэтин буолан, хаар лаппа эрдэ барыа. Ыам ыйын санатыгар сирбит харарыа.

Саха киһитэ “Көхсүттэн тэһииннээх Күн оҕото” уонна “Ыйтан ыйаахтаах Ый оҕото”- диэн мээнэҕэ этиэхтэрэ дуо?

Күн сиргэ дьайыта олус улахан. Күннэ тахсар эстиилэртэн сиргэ баар тынаар тыыннаах улахан тутулуктаах. Быйылгы дьылбыт, урукку сыллары кытта тэһиир буоллаахха, күн эстиитэ мунутаан улааппыт сыла буолар. Онон олус кыһаҥан күннэр туруулаа элбэх, кураан күннэр-дьыллар мань кытта ситимнээхтэр, онон бу сайыммын улахан кураан, куттала диэн уот туруута элбиз, онно эрдэттэн сэрэнэн бэлэмнээх буолуохха наада. Күн эстиитэ улаатар сыллара. Бу сыллар анаардаас айылҕаҕа эрэ буолбакка, экономикаҕа, политикаҕа охсуулаахтар. Онон 2021-2023 сылларга диэри бу эйгэҕэ улахан хамсааһыннар, уларыһылар буолуохтарын сөп.

Ый сиргэ дьайыта. Ый сиргэ буолар уларыһылары барыларын дьаһайа турар. Оннообор улуу байҕаллары үөһэ-аллараа ыттыталыыр, тынаар тыыннаах барыта ыйтан олус тутулуктаах. Ыйы куруук кэтээн көрө сырыттаахха, сиргэ буолар уларыһылары киһи эрдэттэн сабаҕалыан сөп.

Ый халандаара ордук оҕуруотчуттарга туһалаах. Наһаа сөп түбэхэр, тус бэйэбинэн дакаастанан турар. Былыр-былыргыттан өбүгэлэрбит ыйы сир быстыспат аргыһа диэн ааттыыллара. Онон бурдуктарын ыһаллара, булка-алка бараллара, балыктыыллара, киһи доруобуйата мөлтүүрө барыта ыйы кытта быстыспат сибээстээбин биллэлэрэ. Ый халандаара хас дьэ айы ыйанан туруохтаах.

АЙЫЫҤЫТ ЫЙА.

1 - Даарыйа аат күнэ. Ойбон сэнгийэтин чэнэ ирэр. Нөнүө күнүттэн түөрт уон хонуктаах дьыбар бүтэн, отут хонуктаах уораан хаалар. Ый ортоугар тыалырдаҕына - "хаары сахсатар", бүтэһигэр - "хаары хараардар".

4- Дьэ сарайыттан таммах түһэрэ элбиир,

ТУСКУЛ.

Улууска ритуальной өнө үлэлиирин иһитиннэрэбит

Убаастабыллаах улууспут олохтоохторо, олохпугар киһи үөйбэтэх өттүттэн хомолто ааннаан киһирэрэ баар суол, үгүспүт тугу гыныаҕы билбэккэ мунар-тэнэр кыһалҕата үөскүүр. Онон көмө, өйөбүл буоларга Чурапчыбыт киинигэр Карл Маркс аатынан уулусса 17 “б” нүөмэрдээх аадырыска ритуальной өнө араас көрүнүн толорорго сайаалка хомуйабыт:

- Хоруоп;
- Веноктар (сурук суруйуохха сөп);
- Бэйэбит эскиискитинэн, кээмэйгитинэн эргир араас көрүнтэрэ;
- Тимир бетонунан кутуллубут пааматынныыктар;
- Гранит матырыйаалтан билииккэлэр;
- Харайыы сиэригэр туһаныллар: хоруобу иингэ түһэр быалар, манан, кыһыл, хара өнгөөх сиидэс матырыйааллар;
- Сиэрпэ уонна өтүө бэлиэтэ;
- Бокуонньук хаартыскатын угар араама;
- Иини хаһыы;
- Мас остуолба (кириэс эмиэ буолуон сөп);
- Тас мас (тэбиэх);
- Бокуонньугу таһаарыыга массыына көрүллүүн сөп.

Ритуальной өнгөнү улууспут бары нэһиликтэригэр, бэйэбит массыынабытынан тийэн онорорбутун биллэрэбит. Тэрилтэ бириэмэтэ болдьоҕо суох, түүннэри-күнүстэри үлэлиир.

Билсэр төлөпүөннүт: 8964284393.

Ген. дириэктэр - **Н.М. СТРУЧКОВА.**
Кылаабынай эрдээктэр - **Л.В. ГОРОХОВА.**
Кылаабынай эрдээктэри солбуйааччы - **Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.**
Тыа хаһаайыстыбата, экинэмикэ отдела - **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Эпигиаттир сэкирэтээр, сурук отдела - **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Кэрэспэдиэтигэр - **С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ, М.В. ПЕТРОВА.**
Танааччы - **Л.К. ПОПОВА.**
Бэчээттээчи - **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаарааччылар: СӨ
Бырабытталыстыбата, Саха Өрөспүүбүлүкэтин
“Сахабэчээт” Судаарыстыбаннай автономнай
тэрилтэтин “Сана олох” хаһыат эрдээксийтэ.
677000, Дьокуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124
каб. төл.факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakharachat@
mail.ru. Российскай Федерация Россиянаҕар
СӨ салалтатыгар 2020 с. бэс ыйын 3 күнүгэр
регистрацияланыт нүөмэрэ – **ПН №ТУ14-00559.**

Эрдээксийэ аадырыһа:
678670, Чурапчы сэл.,
Карл Маркс уул., 26 “а”.
Төлөпүөннэрбит: эрдээктэр
– 41-332, отделлар – 41-265, 41-
358. E-mail: sanaoloh@mail.ru,
сайт: sanaoloh.ru, instagram: @
sanaoloh

Бэчээкэ сакаас: № 24 (11777)

Кээмэй: 1,5 бэч. лист

Ахсаана 1200. Хаһыат сыаната: 15

Ааптар сурууар этилэр санаа редакция
позициятыгар мэдүбү сөп түбэһэр
буолбатах. Суруука ыйыллар чакчылар
кырдьыктаахтарыгар этилэтигэни ааптар
түс бэлиэтэ сууар.

Хаһыат бэчээкэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээкэ бэрилиинэ: 16 ч 00 м. "Сахабэчээт" автономнай тэрилтэтин "Сана олох" хаһыат эрдээксийэтигэр 05.04.2021 с. офсетка бэчээттэннэ.
Типография аадырыһа: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 “а”. Индекс: ПИ964. Хаһыат нэдиэлэҕэ иккитэ: оптуорунньука уонна бээтинсэҕэ тахсар.